

บทที่ 3

ทฤษฎี
การเล่าเรื่อง

กลยุทธ์การสร้างเรื่องเล่า

ด้วย “4P” สำหรับการสร้างเรื่อง

People

Place

Plot

Purpose

≡ กลยุทธ์การสร้างเรื่องเล่า 4P

People

เล่าเรื่องใคร ?

- People = ตัวละครเอกที่อยู่ในเรื่องเล่า (คน, สัตว์, สิ่งของ)
- ตัวเอกคือ จุดโฟกัสที่ผู้ฟังจะเฝ้าติดตามดูว่าน่าสนใจหรือไม่
- คนมักจะโฟกัสก่อนว่า “เขา” เป็นใคร น่าสนใจไหม

≡ กลยุทธ์การสร้างเรื่องเล่า 4P

Place

เรื่องราวเกิดขึ้นที่ไหน ?

- Place = ฉาก สถานที่ ของเรื่องเล่า นั้น ๆ
- ช่วยทำให้เรื่องเล่าดูสมจริงมากยิ่งขึ้น
- เป็นพื้นที่ให้ตัวเองได้แสดงตัวตนออกมาให้คนฟังได้เห็น

≡ กลยุทธ์การสร้างเรื่องเล่า 4P

Plot

เรื่องเล่านี้ เกิดอะไรขึ้นบ้าง ?

- Plot = โครงเรื่องย่อ ของเรื่องเล่า
- ตัวละครไปทำอะไร เจอปัญหาอะไร ต่อสู้กับอะไร
- แล้วผลลัพธ์จะเป็นยังไง ชนะหรือแพ้
- เชื่อมโยงผูกเรื่องราวให้กลมกล่อม
- ถ้าเรื่องไม่มีความขัดแย้ง ทุกอย่างราบเรียบ ไม่น่าติดตาม

≡ กลยุทธ์การสร้างเรื่องเล่า 4P

Purpose

ทำไมคนฟังต้องฟังเรื่องนี้ ?

- Purpose = การกำหนดความน่าสนใจของเรื่องเล่า
- ทำไมคนฟังต้องฟังเรื่องนี้ เรื่องเล่าของเรามีประโยชน์อะไร เพื่ออะไร
- เรื่องเล่าจะไม่มีพลังเลย ถ้าไม่ได้บอกให้คนฟังทำ/รู้สึกอย่างไรหลังฟังจบ

≡ ตัวอย่าง

≡ วิเคราะห์

กลยุทธ์การสร้างเรื่องเล่า 4P

People

หลานสาวผู้เก็บกด
จากครอบครัวจีน ที่มางานรวมญาติ

≡ วิเคราะห์

กลยุทธ์การสร้างเรื่องเล่า 4P

Place

โต๊ะกินข้าว กลางบ้านครอบครัวจีนแห่งหนึ่ง
ในวันรวมญาติ

≡ วิเคราะห์

กลยุทธ์การสร้างเรื่องเล่า 4P

Plot

หลานสาวจากครอบครัวจีนมางานรวมญาติ

ท่ามกลางโต๊ะกินข้าวที่เต็มไปด้วยญาติผู้ใหญ่ ได้เกิดคำถามมากมายต่อหลานสาว ซึ่งญาติเหล่านั้นมองว่าเป็นคำถามปกติ แต่ในมุมมองของหลานสาวแล้ว คำถามเหล่านี้เป็นเรื่องมารยาทและพื้นที่ส่วนตัว จึงสละความเกรงใจ ลุกขึ้นตอบโต้คำถามเหล่านั้นอย่างดุเดือด แต่สุดท้าย หลานสาวกลับพบว่า การตอบโต้นี้เป็นได้แค่เสียงในหัว ในสังคมจริง ต้องทนต่อคำถามแย่ ๆ เหล่านี้กลางวงข้าว โดยเก็บกดความรู้สึกไว้ข้างในต่อไป

≡ วิเคราะห์

กลยุทธ์การสร้างเรื่องเล่า 4P

Purpose

เพื่อให้คนรอบครวัใจดีต่อกัน เห็นอกเห็นใจกัน
ด้วยคำพูดหรือคำทักทายที่ดี มีมารยาท เคารพพื้นที่ส่วนตัว

≡ เทคนิคการเล่าเรื่อง 8 แบบ

1

Monomyth

2

The Mountain

3

Nested Loops

4

Sparklines

5

In Medias Res

6

Converging Ideas

7

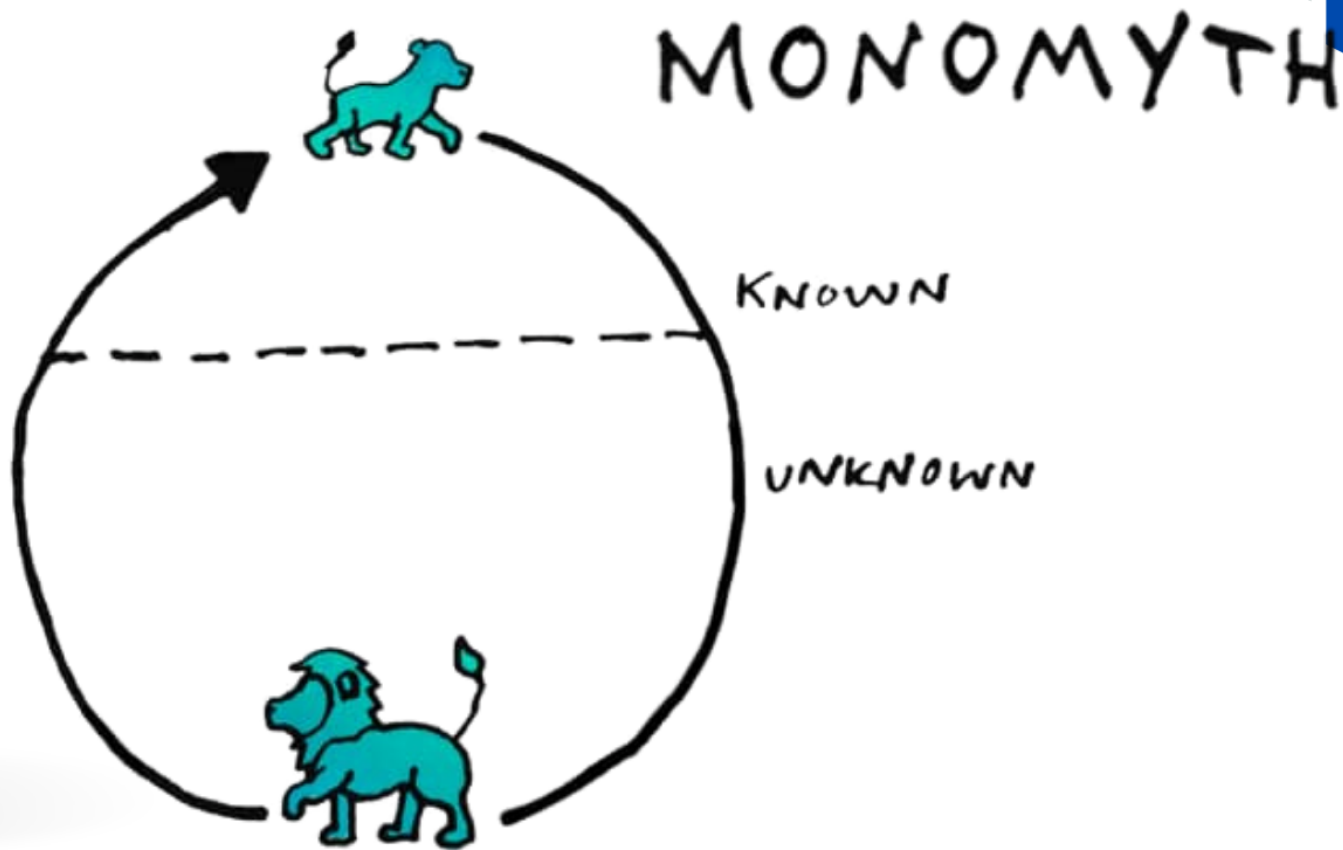
False Start

8

Petal Structure

1. Monomyth (Hero's Journey)

Monomyth เล่าถึงการเดินทางของตัวละคร ที่ออกเดินทางแล้วพบกับประสบการณ์ที่ไม่คุ้นเคย จนได้เรียนรู้ และหวนกลับคืนมาบอกเล่า ถึงประสบการณ์ของตน เน้นที่ "การเปลี่ยนแปลงภายในตัวฮีโร่" และการเดินทางไป-กลับระหว่างสองโลก (โลกปกติ-โลกพิเศษ)

1. Monomyth (Hero's Journey)

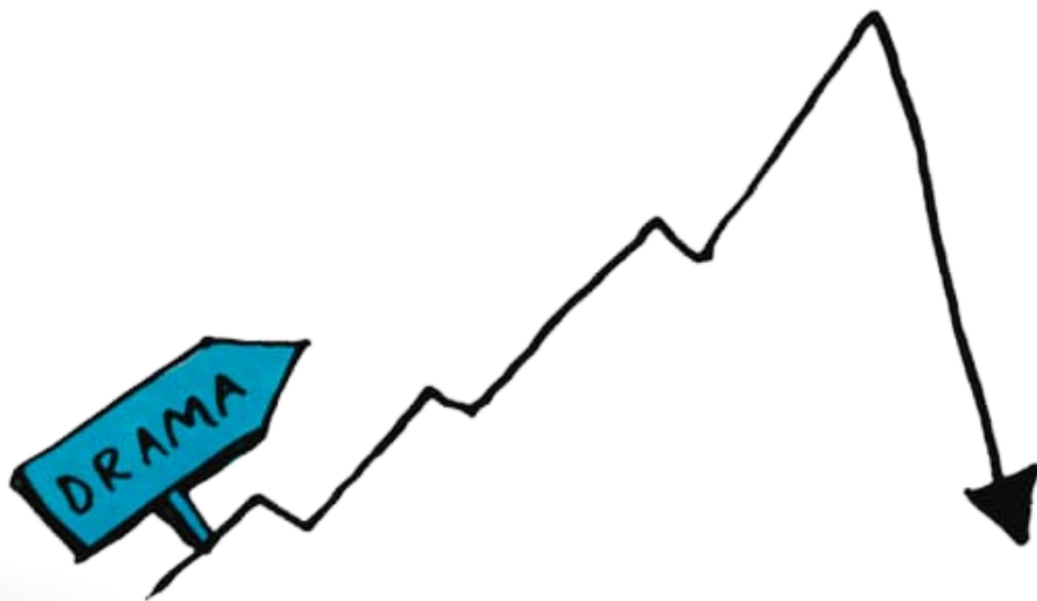
Rango

เรื่องราวของกิ้งก่าคาเมเลียนสัตว์เลื้อยในตู้กระจกที่หลงทางในทะเลทรายโมฮาวี และเดินทางมาถึงเมือง "เดิร์ท" (Dirt) เมืองที่ขาดแคลนน้ำอย่างหนัก เขาจำใจสวมบทบาทเป็นนายอำเภอจอมปลอมที่กล้าหาญเพื่อกลมกลืนกับชาวเมือง แต่ต้องเผชิญหน้ากับศัตรูจริงและภารกิจกู้คืนน้ำให้กับเมือง

2.The Mountain

THE MOUNTAIN

The Mountain คือ การเล่าที่ค่อย ๆ สร้างอารมณ์ร่วม ถึงจุดใจให้ผู้ฟังคอยติดตามในตอนต่อไป
ก่อนจะเฉลยบทสรุปที่น่าพิงพอใจในภายหลัง เน้นที่ "ความตึงเครียดที่เพิ่มขึ้น" และการเอาชนะอุปสรรคทีละขั้น
มักจบลงด้วยบทเรียน หรือผลลัพธ์ที่ชัดเจนจากเหตุการณ์นั้น ๆ

2.The Mountain

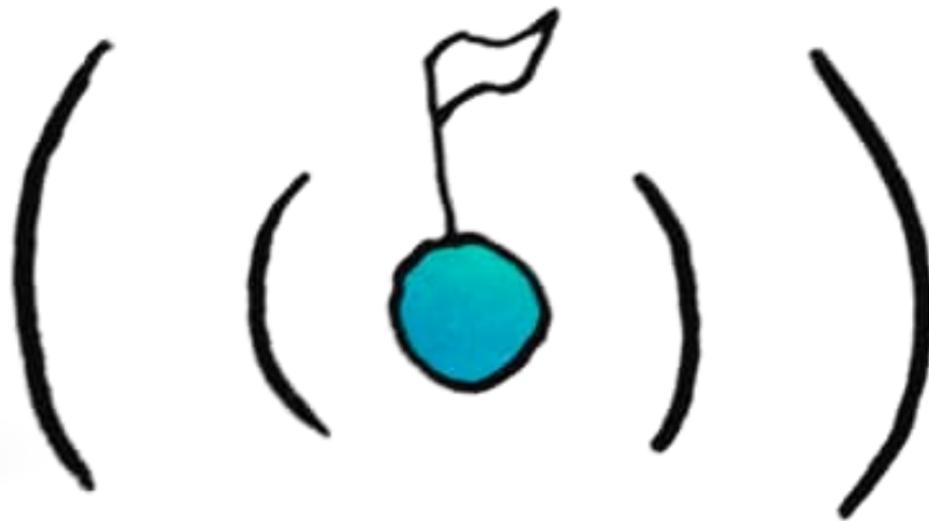
ลูกหมูสามตัว

ลูกหมูสามตัวพี่น้องแยกย้ายกันสร้างบ้านตามความชอบของตน โดยพี่คนโตสร้างบ้านฟางและคนรองสร้างบ้านไม้ ซึ่งถูกหมาป่าเป่าทำลายอย่างง่ายดาย ทั้งคู่จึงหนีมาพึ่งน้องคนเล็กที่สร้างบ้านอิฐแข็งแรง หมาป่าไม่สามารถพังบ้านอิฐได้ และติดกับดักต้มน้ำร้อนจนหนีไป สอนให้รู้ว่าความขยันหมั่นเพียรและการวางแผนที่ดีช่วยป้องกันภัยได้

3. Nested Loops

NESTED LOOPS

Nested Loops เล่าแบบเปิดประเด็นแรกไว้ แล้วนำเสนอเรื่องอื่น ๆ จนตอนหนึ่ง จึงพบคำตอบบางอย่าง
ที่ช่วยไขคำตอบต่างๆ ในประเด็นก่อนหน้า เป็นเทคนิคการเล่าเรื่องซ้อนเรื่อง โดยผู้เล่าจะเริ่มเล่าเรื่องที่ 1 แล้วข้ามไปเรื่องที่ 2, 3
จนถึงเรื่องที่สำคัญที่สุดตรงกลาง จากนั้นจึงย้อนกลับมาเล่าตอนจบของแต่ละเรื่องไล่กลับออกมาจนถึงเรื่องแรก
มักใช้เพื่อสร้างความจดจำ การโน้มน้าวใจ หรือการสะกดจิต

3. Nested Loops

4. Sparklines

SPARKLINES

Sparklines เล่าให้ผู้ฟังเกิดความหวัง ตื่นเต้น แล้วให้ทำตามในสิ่งที่ตนต้องการ เป็นวิธีการที่ผู้เล่าจำเป็นต้องมีการบ่มเพาะเรื่องด้านในจิตใจมาก่อน เพราะจะส่งผลต่อสังคมในวงกว้าง เน้นการเปรียบเทียบระหว่าง "สิ่งที่เป็นอยู่" (What is) กับ "สิ่งที่สามารถเป็นไปได้" (What could be) เพื่อกระตุ้นให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกอยากเปลี่ยนแปลง

4. Sparklines

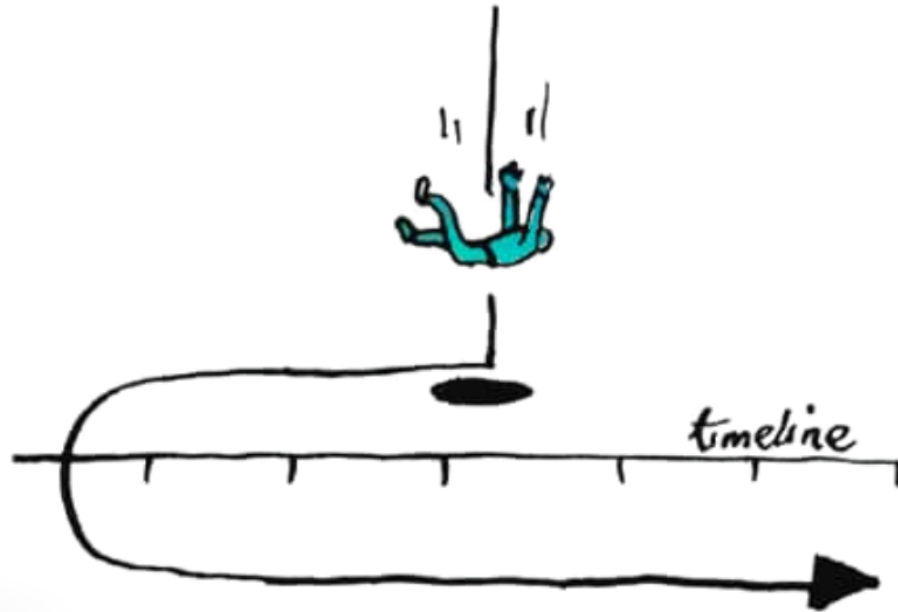
เงินติดล้อ - เพราะความสุข ไม่ควรทำให้ใครต้องเป็นหนี้

เป็นเรื่องเล่าของหนุ่มสาวผู้ใช้เงินเกินตัว จนต้องพบเจอตอนจบสุดเศร้า
เตือนใจให้มีสติในการใช้เงิน ไม่ควรแลกมาด้วยภาระหนี้สินที่เกินตัว ควรวางแผนการเงิน คุ้มค่าที่จำเป็น และชำระคืนไหว
เพื่อไม่ให้ความอยากได้กลายเป็นทุกข์ก้อนใหญ่ในอนาคต
แม้ท่ามกลางโลกความจริงทุกสิ่งล้วนต้องใช้เงิน และมีระบบกั๊กยืมให้นำเงินล่วงหน้ามาใช้ก็ตาม

5. In Medias Res

IN MEDIAS RES

In Medias Res เอาตอนกลางของเรื่อง ที่น่าสนใจมาเล่าก่อน ดึงดูดความสนใจได้เร็ว ผู้ฟังมีส่วนร่วมในการค้นหาคำตอบ
ก่อนย้อนกลับไปเล่าแบบอริสมภพทมาใหม่
เป็นเทคนิคการเปิดเรื่องโดยกระโดดเข้าไปในเหตุการณ์ที่กำลังดำเนินอยู่ หรือจุดไคลแมกซ์ของเรื่องทันที
แทนที่จะเริ่มเล่าปูพื้นหลังตามลำดับเวลา

5. In Medias Res

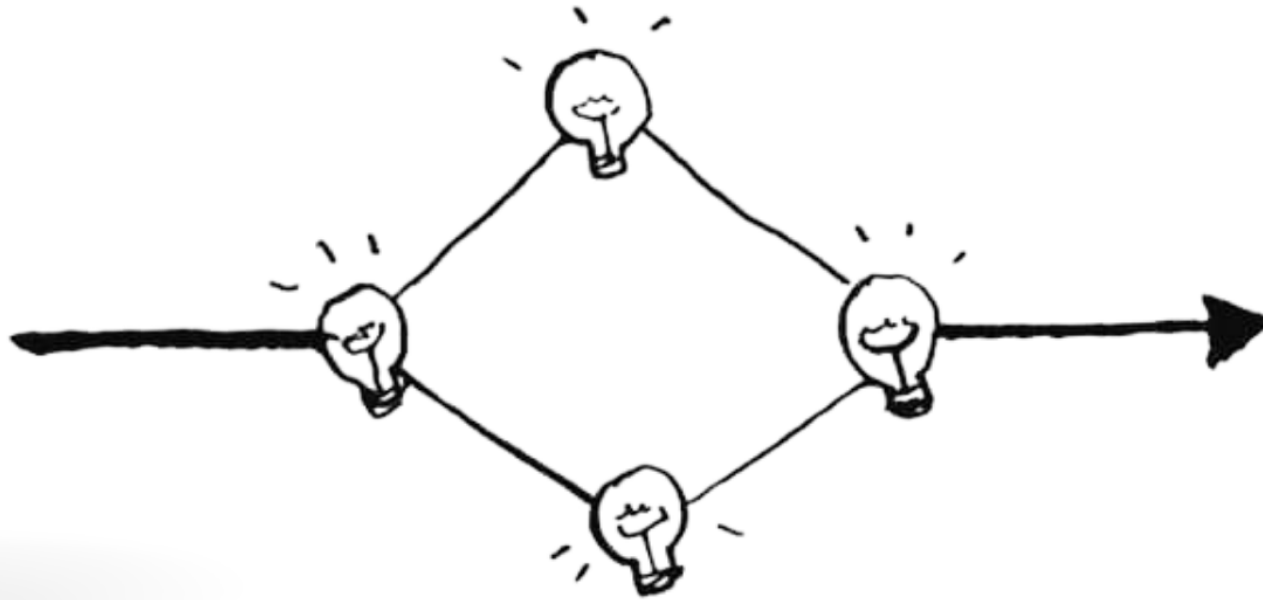
The Hangover (2009)

เรื่องราวของเพื่อนซี้ 4 คนที่ไปจัดปาร์ตี้สละโสดที่ลาสเวกัส แต่ตื่นมาพร้อมอาการเมาค้าง จำอะไรไม่ได้ ห้อยพียงยับ มีเสื้อโคร่งเบงกอลอยู่ในห้องน้ำ มีการกปรศนาอยู่ในตู้เสื้อผ้า เพื่อนพินหาย 1 ซี่ และเจ้าบ่าวหายตัวไป ทั้งสามคนจึงต้องย้อนรอยคืนเหวี่ยงสุดบ้าคลั่งเพื่อตามหาเจ้าบ่าวให้ทันก่อนงานแต่งงาน

6. Converging Ideas

CONVERGING IDEAS

Converging Ideas เริ่มจาก เส้นเรื่องหลายเส้นที่ดูเหมือนไม่เกี่ยวข้องกัน ดำเนินขนานกันไป แต่ในตอนท้าย เส้นเรื่องทั้งหมดจะค่อยๆ ขยับเข้ามาใกล้กันและ "บรรจบ" กันจนกลายเป็นเรื่องเดียว หรือนำไปสู่บทสรุปที่เป็นหนึ่งเดียว

6. Converging Ideas

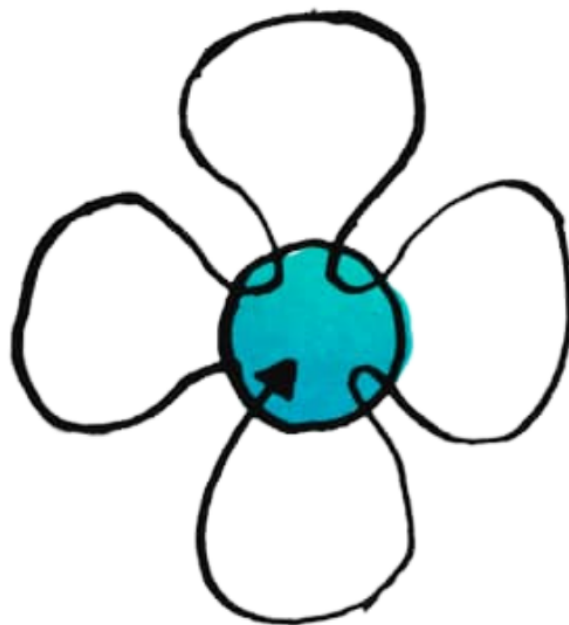

Dunkirk (2017)

เรื่องราวปาฏิหาริย์การอพยพทหารฝ่ายสัมพันธมิตรนับสี่แสนนายที่ติดอยู่บนชายหาดดันเคิร์ก ประเทศฝรั่งเศส ในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง (พฤษภาคม/มิถุนายน 1940) ท่ามกลางวงล้อมของกองทัพเยอรมัน โดยเล่าผ่าน 3 มุมมองคือ บนบก (ทหาร), ในทะเล (พลเรือนที่มาช่วย), และบนอากาศ (นักบิน) เพื่อเอาชีวิตรอดกลับบ้าน

≡ Petal Structure

PETAL STRUCTURE

Petal Structure (โครงสร้างแบบกลีบดอกไม้) คือเทคนิคการเล่าเรื่องหลายๆ เรื่อง (กลีบดอกไม้) ที่แยกจากกัน แต่ละเรื่องมีจุดเริ่มต้น และจุดจบในตัวเอง ทว่าทุกเรื่องล้วนมี จุดศูนย์กลางหรือแกนกลางเดียวกัน (Center of the flower) เหมาะสำหรับการพูดที่มีผู้พูดหลายคน หรือการนำเสนอที่ต้องการให้เห็นภาพรวมของแนวคิดหนึ่งผ่านมุมมองที่หลากหลาย

≡ Petal Structure

Hormones วัยว้าวุ่น (ซีซั่น 1)

แกนกลาง (Center) : การก้าวผ่านวัย และปัญหาของวัยรุ่นในโรงเรียนนาตาบางกอก

กลีบดอกไม้ (Petals) : เรื่องราวในแต่ละตอนจะโฟกัสไปที่ตัวละครหลักทีละคน (เช่น วินกับเรื่องกฎระเบียบ, สไปรท์กับมุมมองเรื่องเพศ, ไผ่กับความรุนแรง) แต่ละคนมีเส้นเรื่องและจุดไคลแมกซ์ของตัวเอง แต่สุดท้ายทุกกลีบก็ประกอบกันเป็นภาพรวมของสังคมวัยรุ่น และตัวละครก็มีปฏิสัมพันธ์กันในจักรวาลเดียวกัน

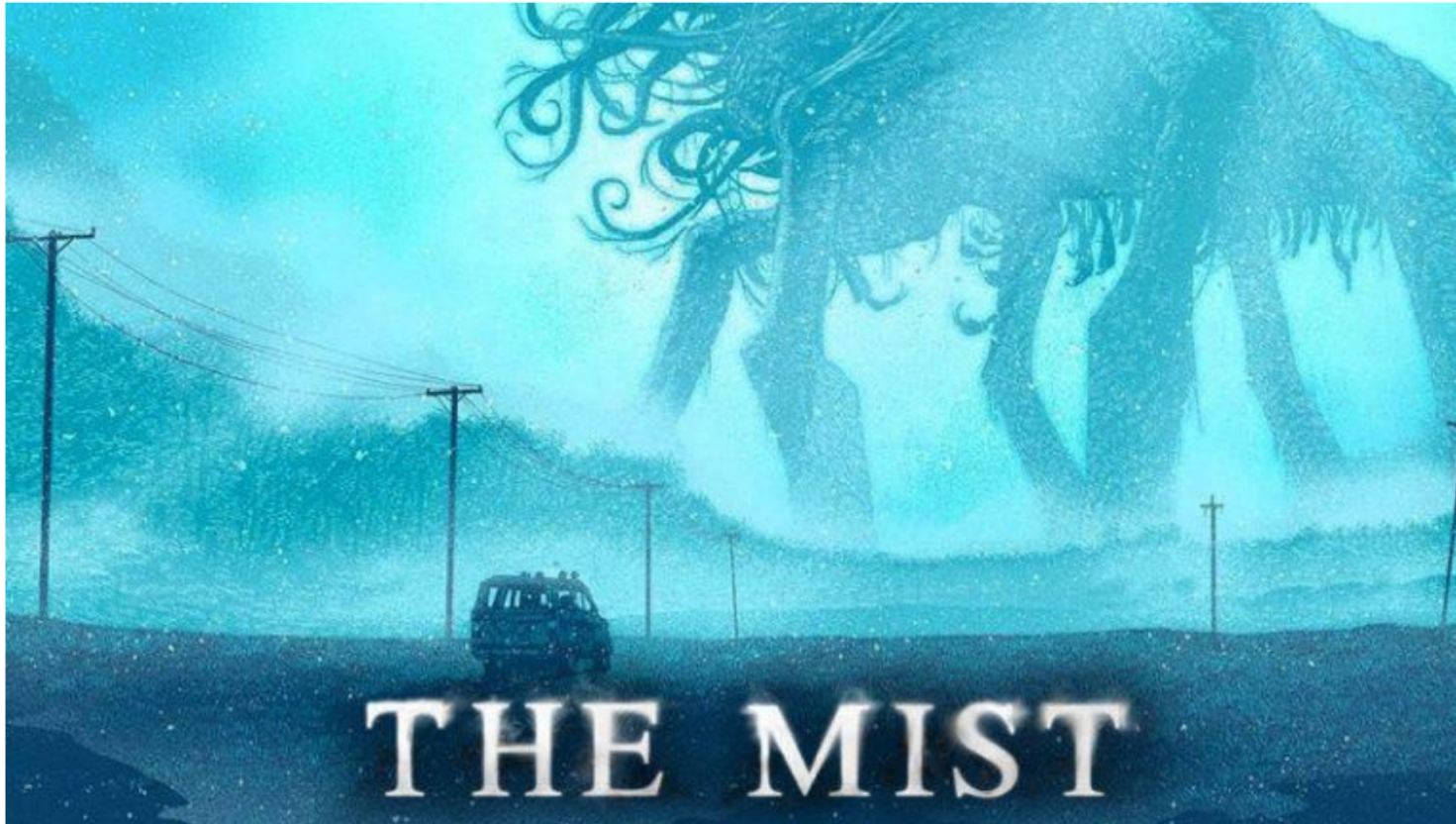
≡ False Start

FALSE START

False Start เล่าเรื่องความผิดพลาดตั้งแต่ต้นเรื่อง จนต้องเริ่มต้นใหม่
แสดงถึงวิธีการเล่าเรื่องแบบที่ยืดหยุ่น ให้เห็นถึงปัญหา จุดหักเห นำไปสู่นวัตกรรม/ทางออกใหม่

≡ False Start

The Mist (2007)

เรื่องราวของกลุ่มชาวเมืองที่ติดอยู่ในซูเปอร์มาร์เก็ต ท่ามกลางหมอกลึกลับที่มีอสุรกายแฝงตัวอยู่ ท่ามกลางความหวาดกลัว ผู้คนเริ่มแตกแยก ขัดแย้ง และเผยธาตุแท้แห่งการเอาชีวิตรอด